

SKLADBE ZA ORGULJE

u povodu 140. obljetnice

kolaudacije orgulja zagrebačke prvostolnice

SKLADBE ZA ORGULJE

u povodu 140. obljetnice kolaudacije orgulja Zagrebačke prvostolnice

Zagreb, 1997.

Skladbe za orgulje

u povodu 140. obljetnice kolaudacije orgulja Zagrebačke prvostolnice

Izdavač:
PRVOSTOLNI KAPTOL ZAGREBAČKI

Notografija i oblikovanje:
TOMISLAV KOŠČAK

Naslovnica:
VLADIMIR KUHARIĆ

UDK 783.1

PREDGOVOR

Tijekom 900 godina u Zagrebačkoj prvostolnoj crkvi postavljeno je niz orgulja koje su služile svojoj svrsi. Na zna se pouzdano kada su izgrađene i postavljene prve orgulje. Može se pretpostaviti da je prvostolnica imala orgulje sredinom četrnaestog stoljeća, premda se to nigdje izričito ne spominje. Od kraja XV. stoljeća ima više podataka, pa je tako iz sačuvanih dokumenata vidljivo da su se od tada uređivale, proširivale, a u nekoliko navrata postavljale i nove orgulje.

Biskup Haulik posebno se skrbi o zagrebačkoj prvostolnici. Uvidjevši da su njoj potrebne kvalitetne orgulje, a kako je u to doba bio naročito zamijećen instrument kojeg je 1851. godine postavio majstor Friedrich Walcker iz Ludwigsburga u Münchenskom konzervatoriju, odlučio je njemu povjeriti gradnju novih orgulja. Nakon dogovora, koji se zbilo u Zagrebu početkom travnja 1852. godine, pristupilo se gradnji pa je njihovo postavljanje predviđeno tijekom ljeta 1854. godine. Graditelj ipak nije mogao dogotoviti posao u određenom roku pa se rad na zagrebačkom instrumentu produžuje do kraja spomenute godine. Što zbog zime, a što zbog poteškoća oko transporta, orgulje su postavljene u Zagrebu tek sredinom listopada 1855. godine. Prigodom kolaudacije održao je 5. studenog koncert orguljaš A. Seitz iz Reutlingena i tako upoznao zagrebačku javnost sa njihovim zvukovnim mogućnostima. Orgulje su se odlikovale zaista predivnim tonom što su utvrdili i stručnjaci u Ludwigsburgu (gdje su bile izložene do prijevoza u Zagreb) kao i povjerenstvo u Zagrebu koje je preuzelo instrument: Seitz, Juratović i stolni orguljaši Lichteneger i Šaja.

Walcker je uz cijenu od 14.803 forinte sagradio po vlastitoj dispoziciji orgulje od 50 registara, a njih rasporedio na tri manuala i pedal. One su smještene u bogato ukrašeni ormar iz hrastovine, čija je izrada stajala 1.780 forinti. Po svome zvuku odražavale su tada nove orguljarske ideale, što se očituje u brojnosti kao i opsežnom rasponu registara. K tome bogato prisustvo osamstopnih, a odsustvo alikvotnih nizova daje instrumentu ponešto tamniju zvukovnu boju. Svaki manual ima svoju posebnu karakteristiku. U snažnom glavnom dominiraju principalima s jezičnjacima, u drugom – umjereno blagom – ističu se flaute, a u trećem prevladavaju tihi reski registri. Pedalni nizovi pridonosili su pak u svim dinamičkim stupnjevima punoći tona. Zanimljivo je da se od pomagala u Hrvatskoj po prvi put susreće i papuča za crescendo. Ove su orgulje zato po svojoj kakvoći predstavljale vrhunsko dostignuće tadašnjega orguljarskog umijeća, te se navode uz svugdje priznata Walckerova majstorska ostvarenja kao što su ona u Bostonu, Hamburgu, Münchenu, Ulmu i Rigi. Instrument je od svoga postavljanja u tri navrata značajnije proširivan i tehnički poboljšan, a radove je provela ista orguljarska tvrtka Walcker. Najopsežniji zahvat izveden je 1940. godine kada se po zamisli prof. Dugana nadograđuje četvrti manual sa 15 registara. Posljednji restauratorski zahvat proveden je 1987. godine, a obuhvatio je obnovu dotrajalih dijelova, izmjenu pneumatskog sustava, ugradnju triju registara u drugi manual i postavljanje novog sviraonika sa više pomagala.

Iako su te Walckerove orgulje tijekom godina pretrpjele razna oštećenja, svirale su (osim ponekih) izvorne, pa su u svim tim obnovama sačuvane temeljne zvukovne odlike. Dogradnja novih registara uvijek se u potpunosti uklopila u akustičku cjelinu čineći tako instrument stvarno iznimnih značajki, pa i nadalje predstavlja jedno od vrhunskih orguljarskih ostvarenja tvrtke Walcker. Te izvrsne orgulje tijekom svoga postojanja nisu bile samo zvukovna podloga obredima već često i poticaj hrvatskim skladateljima za nova djela. Uz uspomenu na njihovu kolaudaciju održanu prije stočetrdeset godina, a na poticaj Instituta za crkvenu glazbu "Albe Vidaković" KBF-a nastale su skladbe objavljene u ovoj zbirci. One su prvi put izvedene na koncertu 26. studenoga 1995. godine u Prvostolnici povodom prisjećanja na spomenuti događaj.

SADRŽAJ

1. Anselmo Canjuga: CRKVENA GODINA – Uskrs	5
2. Željko Brkanović: SVEČANI PRELUDIJ	16
3. Anđelko Klobučar: FINALE	22
4. Adalbert Marković: LA MÉDITATION pour Orgue	31
5. Nikša Njirić: MUSICA JUBILARIS	37
6. Lovro Županović: MIROZOV za orgulje	49

